

Odgojiteljske metode praćenja razvoja djeteta rane dobi

Jelovčić, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:370235>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA

ZAVRŠNI RAD

Odgajiteljske metode praćenja razvoja djeteta rane dobi

Lucija Jelovčić

Zagreb, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA

ZAVRŠNI RAD

Odgojiteljske metode praćenja razvoja djeteta rane dobi

Lucija Jelovčić

Mentorica rada:
doc. dr. sc. Monika Pažur

Zagreb, rujan 2023.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. ODGOJITELJ I PRAĆENJE RAZVOJA DJETETA	2
2.1 ŠTO SE SVE PRATI I PROCJENJUJE KOD DJECE	4
2.1.1 PROCJENA DJEČJE DOBROBITI I UKLJUČENOSTI	7
2.2 METODE PRAĆENJA RAZVOJA DJETETA	10
2.3 ČIMBENICI KOJI UTJEČU NA OBJEKTIVNOST PROMATRANJA	12
3. DIJETE RANE DOBI: OD ROĐENJA DO TRI GODINE	13
3.1 SPECIFIČNOSTI RADA S DJETETOM RANE DOBI	14
3.2 SUVREMENE KOMPETENCIJE SVAKOG DJETETA	15
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	17
4.1 ISTRAŽIVAČKI PROBLEM	17
4.2 CILJEVI I ZADACI ISTRAŽIVANJA	17
4.3 UZORAK ISTRAŽIVANJA	18
4.4 METODE ISTRAŽIVANJA	19
4.4.1 INSTRUMENT ISTRAŽIVANJA	19
4.5 NAČIN PRIKUPLJANJA PODATAKA	21
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	22
5.1 Koje su najučinkovitije metode praćenja razvoja djeteta rane dobi?	22
5.2 Koje su prednosti i izazovi u primjeni odgojiteljskih metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi u vrtićima?	24
5.3 Kako metode praćenja razvoja mogu biti unaprijeđene kako bi omogućile efikasno i sveobuhvatno praćenje razvoja djeteta rane dobi?	27
6. DISKUSIJA I ZAKLJUČCI	29

Sažetak

Ovaj se rad bavi odgojiteljskim metodama praćenja razvoja djeteta rane dobi. U teorijskom dijelu naglašeno je da su prve tri godine života ključne za cjelokupan razvoj djeteta, stoga je važno da odgajatelji i roditelji sustavno dokumentiraju i bilježe djetetov napredak. Nadalje, u radu se opisuju tri glavne metode praćenja razvoja djeteta: promatranje, bilježenje i vrednovanje. Osim toga, rad govori o procjeni dobrobiti i uključenosti djeteta u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, kao i metodama procjene korištenima u procesu praćenja.

U drugom, istraživačkom, dijelu rada, ispitalo se koje sve metode praćenja razvoja djeteta odgajatelji koriste u svojoj praksi, a zatim se analizom i usporedbom njihovih odgovora, dobio uvid u različite pristupe i varijacije korištenih metoda. U istraživanju su sudjelovale četiri odgajateljice. Korištena je metoda polustrukturiranih intervjua, čijom je analizom primijećena kombinacija metoda praćenja razvoja, s naglaskom na individualizaciju pristupa djetetu. Otkrivena je raznovrsnost pristupa među odgajateljicama, što ukazuje na bogatstvo korištenih metoda. Polustrukturirani intervjui omogućio je dublje razumijevanje pristupa i iskustava odgajatelja, a sudjelovanje četiriju odgajateljica doprinijelo je raznovrsnosti perspektiva.

Ključne riječi: *rano djetinjstvo, promatranje, metode praćenja, rast i razvoj djeteta, podrška*

Summary

This paper focuses on educational methods for monitoring the development of young children. The theoretical section emphasizes the critical importance of the first three years of a child's life for overall development, underscoring the need for educators and parents to systematically document and record a child's progress. Additionally, the paper describes three primary methods for monitoring child development: observation, recording, and evaluation. Furthermore, the paper addresses the assessment of child well-being and inclusion in early childhood education, along with the assessment methods employed in the monitoring process.

In the second, research-oriented part of the paper, an investigation was conducted into the various monitoring methods utilized by educators in their practice. Through the analysis and comparison of their responses, insights were gained into diverse approaches and variations of the methods employed. Four preschool teachers participated in the research. The method of semi-structured interviews was used, and through its analysis, a combination of developmental tracking methods was noticed, with an emphasis on an individualized approach to the child. The diversity of approaches among the teachers was revealed, indicating a richness of utilized methods. The semi-structured interview facilitated a deeper understanding of the approaches and experiences of the teachers, while the participation of the four preschool teachers contributed to a diversity of perspectives.

Keywords: *early childhood, observation, monitoring methods, child growth and development, support*

1. UVOD

Tema ovog završnog rada su odgojiteljske metode praćenja razvoja djeteta rane dobi. Rana dob djeteta označava razdoblje od djetetova rođenja do treće godine života (Korintus, 2011). Tijekom prve tri godine djeca prolaze kroz faze razvoja, u okviru kojih se postavljaju temelji za cjeloživotno zdravlje i dobrobit djeteta. Najraniji odnosi djece s roditeljima i drugim skrbnicima u velikoj mjeri utječu na razvoj mozga, socijalno-emocionalne i kognitivne vještine, ali i buduće zdravlje i životni uspjeh.

U radu se ističe važnost sustavnog dokumentiranja i bilježenja tehnika praćenja razvoja djeteta, kao i različite metode koje se koriste u tom procesu. Također se naglašava važnost individualnog pristupa svakom djetetu, uzimajući u obzir njegove specifične potrebe i karakteristike. Spominju se aspekti djetetovog razvoja koji se prate, kao što su kognitivni, emocionalni, socijalni i motorički razvoj. Uz to, ovaj rad daje primjere konkretnih aktivnosti koje se mogu provoditi u svrhu praćenja razvoja djeteta, kao što je vođenje pisanih bilješki. Potrebno je podržati razvoj i učenje svakog djeteta kroz proces praćenja, te se nadograđivati na prirodnu znatiželju i interese djece, kao i njihova prethodna znanja, iskustva i vještine (Tankersley i sur., 2012).

Kroz razvoj ljudskog društva, nastale su brojne teorije o napretku čovjeka koje su pridonijele boljem razumijevanju djeteta i djetinjstva (Bećirović-Karabegović, 2014). Istraživači se dječjeg razvoja slažu da je taj proces dinamičan, fleksibilan i sveobuhvatan. Također se slažu da se odvija u određenom slijedu razvojnih faza koje prolazi svako dijete, no svako dijete to čini svojim individualnim ritmom, čime se ističe kao jedinstveno biće (Bećirović-Karabegović, 2014). Tradicionalni pristup odgoju i obrazovanju ima za cilj poučavanje sve djece na jednak način, dok se suvremeni pristup temelji na humanističkoj teoriji usredotočenoj na dijete, njegove interese i sposobnosti. Nadalje, u suvremenom pristupu, važno je prepoznati jedinstvenost svakog djeteta i prilagoditi odgojne i obrazovne metode kako bi se potaknuo njihov prirodni razvoj. Postavlja se naglasak na stvaranju poticajnog okruženja koje potiče razvoj potencijala i različitih interesa i mogućnosti svakog djeteta.

2. ODGOJITELJ I PRAĆENJE RAZVOJA DJETETA

Prema Nacionalnom kurikulumu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (2015) uloga odgajatelja očitava se u poticanju djetetove autonomije i samoregulacije, kreativnosti, poticanju komunikacije i refleksije, suradnje i razvoja socijalnih vještina, ali i u stvaranju poticajnog okruženja, praćenju i dokumentiranju razvoja djece, te pružanju pozitivnih povratnih informacija djeci i roditeljima. Osim toga, odgajatelj je organizator aktivnosti, potiče sveukupni razvoj djeteta te stvara okruženje za istraživanje, igru i učenje. Odgajatelj je promicatelj razvoja, podržava različite aspekte dječjeg razvoja i potiče aktivnosti za razvoj vještina i sposobnosti. Također, odgajatelj surađuje s roditeljima i skrbnicima, stvarajući partnerski odnos i podržavajući djetetov razvoj. Promicatelj je inkluzije, osiguravajući inkluzivno okruženje za svu djecu. Naposljetku, odgajatelj je model i uzor djeci, promovirajući pozitivne vrijednosti i socijalne vještine (NKRPOO, 2015).

Svako se dijete razlikuje od drugog. Razlikuju se prema razvojnom statusu, iskustvima, interesima, osobnostima, stilovima učenja, temperamentima te jakim stranama i potrebama (Tankersley i sur., 2012). Odgajatelji trebaju poznavati svako dijete, a što ga bolje poznaju, to više mogućnosti imaju podržati i proširiti njegov razvoj i učenje. Pritom im praćenje i procjenjivanje pomaže da razumiju kad su i na koji način djeca spremna za učenje novih vještina i znanja (Tankersley i sur., 2012). Procesi poučavanja i učenja ne samo da ovise jedan o drugom, već i utječu jedan na drugog, što ih čini međusobno recipročnima. S druge strane, procjenjivanje nam ukazuje na to koliko se dobro djeca poučavaju i koliko uspješno napreduju (Kellough i Kellough, 1999). Upravo je procjenjivanje temelj za planiranje poučavanja. No, važno je naglasiti da ako djeca imaju predznanje o određenoj temi, tada ih odgajatelji ne poučavaju, već se nadovezuju na prethodna dječja iskustva i znanja (Tankersley i sur., 2012). Najbolji način unaprjeđivanja razvoja djece jest upravo poučavanje usmjereno na ono što djeca mogu uz malu podršku postići, umjesto provjeravanja onoga što bez ičije pomoći znaju (Bećirović-Karabegović, 2014). Dakle, utvrđivanje razine dječjeg znanja i postavljanje zahtjeva malo iznad te razine predstavlja jedan od najvažnijih zadataka postavljenih pred odgajatelja (Bećirović-Karabegović, 2014). Da bi odgajatelji adekvatno pristupili ovom zadatku, moraju poznavati zakonitosti dječjeg razvoja općenito, kao i posebne karakteristike razvoja svakog djeteta te pratiti taj razvoj. Samo uz kontinuirano praćenje djece korištenjem različitih tehnika opserviranja odgajatelj može pronaći informacije o trenutnoj razini znanja djeteta (Bećirović-Karabegović, 2014).

Uz praćenje, veliku ulogu igra i procjenjivanje. Prema McTighe i O'Connor (2005) postoje tri vrste procjenjivanja: dijagnostičko, formativno i sumativno. Dijagnostička procjena, poznata kao predprocjena, obično prethodi poučavanju. Koristeći se ovom procjenom, odgajatelji dobiju uvid u znanja i vještine koje djeca posjeduju te njihove interese i stilove učenja. Dijagnostička procjena odgajateljima pruža informacije za planiranje i provedbu diferenciranog poučavanja. Primjeri ovakve procjene uključuju provjeru usvojenih znanja, vještina i interesa ili provjeru dominantnog stila učenja (McTighe i O'Connor, 2005). Zatim, formativna se procjena odvija tijekom samog učenja, a označava kontinuirano praćenje i procjenjivanje. Odgajateljima i djeci na taj se način pružaju specifične povratne informacije koje u konačnici dovode do boljih razvojnih postignuća. Ovaj oblik procjene uključuje i formalne i neformalne metode, intervju, zapažanja odgajatelja, pregledavanje nedovršenih radova, razmišljanja na glas koja ilustriraju tijek misli, djetetove konstrukcije konceptualnih mapa i drugo (McTighe i O'Connor, 2005). Istraživanjem je utvrđeno da formativno procjenjivanje utječe na povećanje obrazovnih postignuća, pogotovo kod djece inače niskih postignuća (Black i Wiliam, 1998). Autori Black i Wiliam (prema Tankersley i sur., 2012) utvrdili su pet uvjeta koji utječu na to hoće li procjenjivanje doista biti pozitivno na krajnje ishode odgoja i obrazovanja:

1. Pružanje učinkovite povratne informacije djeci.
2. Motiviranje djece na aktivno uključivanje u vlastito učenje.
3. Prilagodba poučavanja u skladu s rezultatima procjene.
4. Prepoznavanje značajnog utjecaja samog procesa procjenjivanja na motivaciju i samopoštovanje djece.
5. Omogućavanje djeci da se samoprocjenjuju i da razumiju kako mogu unaprijediti vlastiti napredak.

Naposljetku, sumativna, odnosno skupna procjena odnosi se na evaluacije koje sumiraju djetetova postignuća na kraju određenog razdoblja poučavanja (McTighe i O'Connor, 2005).

Procjenjivanje treba biti autentično. Epstein (prema Tankersley i sur., 2012) autentično procjenjivanje naziva prirodnim, „smještenim u stvaran svijet ili u simulaciju već poznate situacije, umjesto procjenjivanja u umjetno stvorenom okruženju“. Proces ovakvog procjenjivanja je otvoreniji i sveobuhvatniji, omogućuje procjenu sposobnosti mišljenja i sposobnosti rješavanja problema te se provodi tijekom dužeg vremenskog razdoblja (Epstein, 2007).

Osim toga, smatra se i kako procjenjivanje treba biti sustavno, odnosno davati informacije o razvojnim promjenama kroz koje djeca, u određeno vremensko razdoblje, prolaze. Na taj se način odgajateljima omogućava prikupljanje podataka prema kojima izrađuju izvješća o napretku djece i planove poučavanja (Tankersley i sur., 2012). Sustavna procjena osoblju vrtića, ali i roditeljima, daje vrijedne informacije kako stvoriti optimalne uvjete za razvoj i učenje, kako u vrtiću, tako i kod kuće. Učinkovito procjenjivanje podrazumijeva suradnju odgajatelja s obiteljima i drugim stručnjacima (Tankersley i sur., 2012) te je važno da se sva djeca promatraju kao osjećajna i misleća bića koja imaju svoje jake strane (Hyson, 2003).

Cilj promatranja i drugih, već spomenutih, oblika procjene, jest pružiti podršku djeci u njihovom napredovanju umjesto da ih se kategorizira. Kroz ovakve oblike procjene, djeca su manje opterećena svojim greškama i otvorenija su za nova iskustva učenja (Tankersley i sur., 2012). Svako je dijete jedinstveno, a njegov razvoj složen i kontinuiran proces (Tankersley i sur., 2012).

2.1 ŠTO SE SVE PRATI I PROCJENJUJE KOD DJECE

Razumijevanje razvoja i dobrobiti djece ključno je za pružanje optimalne podrške njihovu rastu i razvoju. Praćenje i procjena različitih elemenata dječjeg života pružaju uvid u njihov napredak, razvijenost kompetencija, uključenost te dobrobit. Sustavnim praćenjem moguće je identificirati potencijalne nedostatke ili odstupanja, ali i pružiti podršku i intervenirati kad je potrebno. Kad govorimo o praćenju dječjeg razvoja, mislimo na različite aspekte poput fizičkog, kognitivnog, emocionalnog i socijalnog razvoja (Cepanec, 2016). Sva su ova područja razvoja međusobno povezana i isprepletena. Cepanec (2016) analizira svaki od navedenih područja i tvrdi kako tjelesni razvoj obuhvaća anatomske i fiziološke promjene te napredak motoričkih sposobnosti, što znači da dijete postaje sve vještije u kretanju i manipulaciji predmetima te razvija grubu i finu motoriku, kao i koordinaciju pokreta i držanje tijela. Zatim, u istom se radu ističe kako kognitivni razvoj obuhvaća razvoj kognitivnih sposobnosti, što uključuje kompleksne mentalne procese poput razumijevanja svijeta oko sebe, logičkog zaključivanja, planiranja, odlučivanja, pamćenja i rješavanja problema. Emocionalni razvoj, kako navodi Cepanec (2016), odnosi se na razvoj emocionalne svijesti, izražavanje i kontrolu osjećaja te stvaranje odnosa s drugima i samim sobom. Djeca uče prepoznati, izraziti i regulirati svoje emocije, a ključnu ulogu ovog područja ima razvoj privrženosti i kvaliteta odnosa s roditeljima i ostalim skrbnicima. Napokon, socijalni razvoj podrazumijeva sposobnost

komunikacije i uspostavljanja odnosa s drugima. Djeca uče koristiti znakove i simbole s ciljem izražavanja vlastitih osjećaja, znanja, potreba i stavova te razvijaju socijalne vještine. Socijalni razvoj također uključuje učenje razumijevanja i poštivanja društvenih normi i pravila (Cepanec, 2016).

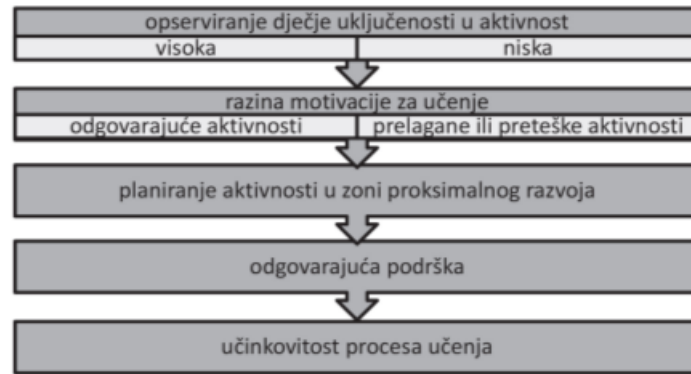
Razvijanje raznih kompetencija kod djece iznimno je važno za njihov cjelokupan razvoj i pruža temelje za uspjeh u školi, poslu i životu općenito. Praćenje i procjena razvijenosti tih istih kompetencija pružaju mogućnost identificiranja dječjih snaga, prepoznavanja područja u kojima je djeci potrebna dodatna podrška, kao i prilagodbe obrazovanja i odnosa prema njihovim individualnim potrebama. O dječjim kompetencijama govorit će se više u kasnijim poglavljima.

Nadalje, briga o dječjoj dobrobiti obuhvaća pružanje sigurnog, poticajnog i podržavajućeg okruženja u kojem se djeca mogu razvijati fizički, emocionalno, kognitivno i socijalno. To uključuje osiguranu zdravu prehranu, primjeren smještaj, pristup obrazovanju i zdravstvenoj skrbi te zaštitu od nasilja, zlostavljanja i diskriminacije. Ona također podrazumijeva pružanje ljubavi, podrške, ohrabrenja i prilika za igru, istraživanje i razvijanje interesa. Procjena dobrobiti pruža nam cjelovit uvid u dječje stanje i potrebe, a poštivanje dječjih prava i njihovih briga o dobrobiti ključni su za osiguravanje sretnog i zdravog djetinjstva te pružaju temelj za kvalitetne buduće životne šanse djece (Ajduković i sur., 2020).

Razina djetetove uključenosti tijekom aktivnosti također je od velike važnosti. Sustavno, formativno, ali i autentično procjenjivanje uključuje praćenje iste. Prema autorima Pianta, La Paro i Hamre (2006) aktivna i trajna uključenost djeteta znak je kvalitetnog poučavanja. Promatrajući dječje aktivnosti, te njihovu zajedničku igru i interakcije u koje ulaze s drugom djecom i materijalom u okruženju, zaključujemo da visoki stupanj uključenosti znači da su aktivnosti u skladu s dječjim interesima, potrebama, a samim time i razvojno primjerene (Bećirović-Karabegović, 2014). Razina motivacije i stupanj uključenosti usko su povezani. Vygotsky (1962) u svom radu spominje kako razina motivacije djeteta za interakciju s drugom djecom, pa tako i za učenje, ovisi o tome je li neka aktivnost prelagana ili prezahtjevna; točnije, aktivnosti trebaju biti ponuđene u zoni proksimalnog (narednog) razvoja djeteta. Naime, ako su planirane aktivnosti prelagane ili preteške, postoji mogućnost da ih dijete napusti – što zbog dosade, što zbog izbjegavanja neuspjeha (Bećirović-Karabegović, 2014). Aktivnosti, koje su razvojno primjerene, omogućavaju pravilno određivanje zone aktualnog ili trenutnog razvoja

te planiranje aktivnosti u zoni proksimalnog razvoja koje će, onda, uz odgovarajuću podršku odraslih unaprijediti djetetov proces učenja i razvoja (slika 1) (Bećirović-Karabegović, 2014).

Slika 1. – Povezanost opserviranja djece i učinkovitosti procesa učenja

Izvor: Bećirović-Karabegović, 2014., prilagođeno prema: Tankersley i sur., 2012.

Procjenom razine uključenosti djeteta odgajatelji mogu lakše zaključiti u kojoj se zoni razvoja ono nalazi te mu na taj način pružiti odgovarajuću podršku i omogućiti da učini nešto što je trenutno izvan njegovih mogućnosti. Djeca, kada rade u zoni proksimalnog razvoja, pokazuju ponašanja kao što su visoka razina koncentracije, upornost, istraživački nagon, otvorenost i energija (Laevers, 2005). Promatranje razine uključenosti način je za procjenu učinkovitosti procesa u kojem su djeca sudjelovala (Bertram i Pascal, 2004).

Dakle, kako bi odgajatelj djecu aktivno angažirao u procesu učenja, mora planirati aktivnosti i strategije ovisno o tome gdje je razina dječje uključenosti najviša. To znači da mora pratiti i obraćati pažnju na to s kim se dijete voli igrati i raditi, kad se najviše mentalno uključuje, na materijale i okruženja koja dijete najviše voli, koliko se dugo dijete voli baviti nekom temom te iskazuje li želju da mu se pomogne (Tankersley i sur., 2012). Osim toga, odgajatelj mora biti svjestan promjenjivosti dječjih interesa te sukladno tome biti spreman na česte korekcije i fleksibilnost u planiranju, a sve u cilju pružanja novih izazova i održavanja njihove uključenosti (Tankersley i sur., 2012). Iz svega rečenog možemo zaključiti da stupanj učinkovitosti procesa učenja i razvoja zapravo ovisi o razini aktivnog sudjelovanja onog koji uči, dok razina aktivnog sudjelovanja djeteta ovisi prije svega o odgajatelju, točnije izboru strategija poučavanja, ali i kreiranju okruženja bogatim obrazovnim i odgojnim potencijalima, a temelji se upravo na podacima dobivenim kontinuiranom opservacijom svakog djeteta pojedinačno i grupe u cjelini (Bećirović-Karabegović, 2014).

Praćenje reakcija djece, njihovih napredovanja, usmjerenosti pažnje i motivacije s jedne strane odgajateljima predstavlja vrlo značajan materijal u procjeni i unaprjeđenju vlastite prakse, dok se s druge strane orijentira na odgajatelja i njegovo osvještavanje onog što i kako radi (Bećirović-Karabegović, 2014). Prema Slunjski (2011), značaj praćenja odražava se u pružanju mogućnosti interpretacije i reinterpetacije procesa odgoja i učenja djece, a isto tako i kvalitete intervencija odgajatelja u tom procesu. Zaključno s time, proces opservacije tako dobiva svoj puni smisao u otvaranju puta inovacijama i poboljšanju kvalitete pedagoške prakse.

2.1.1 PROCJENA DJEČJE DOBROBITI I UKLJUČENOSTI

Poznato je da djeca uče u interakciji s okruženjem i drugima. Kao što je već rečeno, djeca ne napreduju kad nisu uključena u aktivnost, odnosno, možda se čini da rade, ali zapravo izvršavaju zadatak površno ili lutaju mislima uokolo (Tankersley i sur., 2012). Sudeći prema autorima članka objavljenog u časopisu „Djeca u Europi“ 2011. godine, Laevers i Declercq, stupanj emocionalne dobrobiti djeteta i stupanj njegove uključenosti smatraju početnom točkom procjene kvalitete odgojno-obrazovnog okruženja. Tvrde kako upravo to odgajateljima pomaže osjetiti vode li provedene aktivnosti s djecom nekom rezultatu.

Zadatak odgajatelja je pokušati doći do spoznaje što je to što djecu najviše zanima, kad se osjećaju samopouzdanima, što ih veseli, na što reagiraju, do koje razine djeca djeluju spontano, pokazuju motiviranost... (Tankersley i sur., 2012). Sve su to pokazatelji da je dječja emocionalna dobrobit ostvarena, a osnovne potrebe zadovoljene (Laevers i Declercq, 2011). Uključenost čini drugi kriterij, a povezana je s procesom razvoja te od odgajatelja traži osmišljavanje izazovnog okruženja, s pridavanjem prednosti koncentriranoj, intrinzično motiviranoj aktivnosti (Laevers i Declercq, 2011). Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja trebaju uskladiti svoj fokus na oba ključna aspekta; samo koncentriranje na emocionalnu dobrobit nije dovoljno, već je važno osigurati da djeca osjete pripadnost i slobodu od emocionalnih ograničenja kako bi se povećala razina njihove uključenosti (Laevers i Declercq, 2011).

Laevers (2005) za potrebe procjene dječje dobrobiti i uključenosti opisuje tzv. 'Leuvensku skalu uključenosti' od 5 stupnjeva (Tablica 1). Skala se koristi za različite potrebe, primjenjiva je za (samo)procjenu, praćenje dječje uključenosti u aktivnostima i u svrhu znanstvenog istraživanja (Laevers i Declercq, 2011).

Tablica 1: *Leuvenska skala uključenosti*

Razina	Uključenost	Primjer
1.	Izrazito niska Dijete ne pokazuje gotovo nikakvu aktivnost.	- Nema koncentracije: zuri, sanjari; - Odsutan, pasivan; - Besciljne radnje, nema rezultata ni postignuća; - Nema znakova istraživanja i interesa; - Ne tiče ga se ništa, nema mentalne aktivnosti
2.	Niska Dijete pokazuje izvjesnu aktivnost, ali ju često prekida.	- Ograničena koncentracija: izgleda odsutno tijekom aktivnosti, 'zuji'; - Lako ga je omesti; - Aktivnost dovodi do ograničenih rezultata
3.	Umjerena Dijete je zauzeto cijelo vrijeme, ali bez stvarne koncentracije.	- Rutinske radnje, pažnja je površna; - Nije uneseno u aktivnost, aktivnosti su kratkog vijeka; - Ograničena motivacija, bez stvarne predanosti, ne osjeća izazov; - Ne stječe duboku razinu iskustva; - Ne koristi svoje sposobnosti u punoj mjeri; - Aktivnost ne potiče dječju maštu
4.	Visoka Postoje jaki znakovi uključenosti, ali nisu stalno prisutni u punom opsegu.	- Bavi se aktivnošću bez prekida; - Većinu vremena postoji stvarna koncentracija, ali u nekim trenucima pažnja postaje površna; - Osjeća izazov, postoji određeni stupanj motivacije; - U određenoj mjeri koristi sposobnosti i maštu
5.	Izuzetno visoka Tijekom promatranja dijete je stalno uključeno i potpuno zadubljeno u aktivnost.	- U potpunosti je usmjereno, koncentrirano bez prekida; - Visoko je motivirano, ustraje; - Čak ni snažni podražaji ga ne mogu omesti; - Oprezno je, pozornost je usmjerena na detalje, pokazuje preciznost; - Mentalna aktivnost i iskustvo su intenzivni; - Stalno izražava sve svoje sposobnosti; - Mentalne sposobnosti i mašta su u punom pogonu; - Očito uživa biti zadubljeno u aktivnosti

Izvor: Tankersley i sur., 2012.

Na temelju svojih opažanja, odgajatelji u par tjedana, u postupku praćenja procjenjuju djecu u aktivnostima te bodovno rangiraju djetetovu dobrobit i uključenost (Laevers i Declercq, 2011). Ova procjena služi kao početna točka za daljnju evaluaciju, pri čemu se posebna pozornost posvećuje djeci nižih procjena dobrobiti i uključenosti kako bi se razumjelo zašto se ta djeca ne

osjećaju zadovoljno u vrtiću i zašto ne sudjeluju u aktivnostima. Analiza postavlja temelj za intervenciju, koja može biti usmjerena na dijete kao pojedinca ili na opći kontekst i pristup koji odgajatelji primjenjuju u svom radu (Laevers i Declercq, 2011).

Odgajatelji unaprjeđuju svoju praksu procjenjivanjem razine djetetove uključenosti i dobiti (Tankersley i sur., 2012). Primjer dobrog sustava praćenja uključuje sljedeće korake:

- Odabir druge djece svakog dana i promatranje nekoliko minuta; korištenje „Skale uključenosti“; zapisivanje viđenog uključujući djetetov govor, geste i druge znakove koji potkrepljuju procjenu.
- Prikupljanje pet do deset zapažanja o svakom djetetu; analiziranje istih u potrazi za elementima koji su pridonijeli razini uključenosti djeteta. Postoje i vanjski utjecaji na djetetovu uključenost, npr. događaji kod kuće, koje valja zabilježiti.
- Traženje situacija koje pozitivno utječu na djetetovo uključivanje poput: vrste okruženja i materijala koje voli, voli li često dobivati upute, s kim se voli igrati i sl. (Laevers, 2005.; Bertram i Pascal, 2004)

Dječja uključenost neophodna je za smisleno učenje i sudjelovanje, a procjenjivanjem iste, stvaraju se prilagodbe u aktivnostima koje onda dovode do toga da su djeca više angažirana i motivirana, rade u zoni proksimalnog razvoja (a samim time povećavaju osjećaj kompetencije i vjere u vlastiti potencijal) te se lakše uključuju u slične vrste aktivnosti (Tankersley i sur., 2012). Dakle, kada su djeca opuštena, spontana, otvorena i dostupna prema svijetu, samopouzdana i pokazuju motiviranost, tada znamo da je njihovo mentalno zdravlje zajamčeno, a kada kažemo da su usredotočeni i fokusirani, zainteresirani, oduševljeni i mentalno aktivni, možemo zaključiti da je dubinsko učenje u tijeku (Laevers i Declercq, 2011).

2.2 METODE PRAĆENJA RAZVOJA DJETETA

Kao najznačajnija metoda procjenjivanja dječjeg rasta, razvoja i učenja u predškolskom odgoju i obrazovanju spominje se upravo opservacija (Bećirović-Karabegović, 2014). Opservacija se može definirati kao proces promatranja djece tijekom njihovog rada ili igre, bez aktivnog uplitanja u aktivnosti (Rutsch, 2000), a glavna joj je svrha prikupljanje podataka koji pomažu odgajateljima u pronalaženju najprikladnijeg odgojno-obrazovnog pristupa, koristeći se suvremenom orijentacijom u kojoj je dijete postavljeno u središte svih zbivanja, te je temelj rada i aktivnosti (Bećirović-Karabegović, 2014). Opservacija ili promatranje dolazi od latinske riječi „opservare“, što znači motriti, paziti (Edwards, Grandini, Forman, 1998). Hwang i Nillson (2000) opservaciju smatraju najstarijom metodom sustavnog proučavanja djece kojom se nastoje pronaći i osigurati pouzdani „odgovori“ o razvoju djece, dok s druge strane, Bredekamp (1987), naglašava kako je opservacija ključna za bolje upoznavanje djece te da je upravo poznavanje djece potrebno za kvalitetan odgojno-obrazovni rad u predškolskoj ustanovi. Važno je naglasiti kako praćenje čini sastavni dio opservacije, a definira se kao proces evidentiranja, odnosno dokumentiranja opserviranih aktivnosti ili ponašanja (Billman, Sherman, 1997). S druge strane, Slunjski (2011, prema Bećirović-Karabegović, 2014) govori o primjeni različitih tehnika prikupljanja podataka, tzv. etnografskih zapisa, koji predstavljaju značajno sredstvo refleksije odgojno-obrazovne prakse, a vodi ka „dubljem i cjelovitijem razumijevanju djece“ i njihova razvoja.

Promatranje nam omogućuje da bolje upoznamo djecu, pruža informacije o potrebama i interesima pojedine djece, što mogu i kako reagiraju na mogućnosti i prepreke u svojim životima (Tankersley i sur., 2012). Čak i dok se djeca još ne izražavaju verbalno ili u pisanom obliku, zahvaljujući njihovim glasovima, gestama i ponašanjima možemo znati kako odgovaraju na nas, na druge i na svoje okruženje (Tankersley i sur., 2012). Nezabilježena se informacija ipak može lako zaboraviti, stoga samo promatranje nije uvijek dovoljno. Bilježenjem informacije povećava se vjerojatnost uočavanja djetetovih obrazaca ponašanja ili obrazaca reakcije odgajatelja (Tankersley i sur., 2012). Uz to, bilježenje omogućuje odgajateljima da bolje vide sebe, kao i moguću prisutnost predrasuda ili postupanje koje se protivi njihovim vlastitim uvjerenjima (Tankersley i sur., 2012). Međutim, negativna strana ove tehnike jest baziranje bilješki na sjećanju. Stoga je bitno istaknuti da podaci dobiveni bilježenjem ne bi trebali biti jedini izvor za formiranje slike o djetetu ili donošenje odluka u daljnjem odgojno-obrazovnom radu (Bećirović-Karabegović, 2014). Odgajatelj pažljivo

promatra djecu te dokumentira viđeno koristeći razne tehnike bilježenja, kako bi došao do važnih podataka o djeci, svakodnevnoj odgojnoj praksi i vlastitom radu putem rekonstrukcije događaja (Bećirović-Karabegović, 2014). Postoji širok raspon metoda praćenja razvoja djeteta koje se koriste kako bi se dobilo cjelovito razumijevanje djetetova napretka i razvoja. U stručnoj literaturi spominju se istraživanja, upitnici, intervjuiranje djece, promatranje djetetovog ponašanja, ocjene stručnjaka, analiza dokumentacije, videosnimci, audio-snimci i fotografije, dječji crteži i druge (Billman, Sherman, 1997; Hansen i sur., 2000). Važno je odabrati adekvatne metode procjene koje uzimaju u obzir kontekst, dob djeteta, kulturološke faktore i djetetove sposobnosti izražavanja.

Sustavnim dokumentiranjem odgajatelji imaju mogućnost pregleda svojih pisanih bilješki, a ujedno time i uvid u nedostatke i propuste. Uz to, odgajatelji sustavnim bilježenjem mogu roditeljima slati povratne informacije o postignućima svakog djeteta na tjednoj bazi. Na taj način mogu biti sigurni da su sva djeca bila promatrana u različitim vrstama aktivnosti, kao i u različitim razvojnim područjima. To će im omogućiti da bolje procjenjuju, postavljaju ciljeve i planiraju interakcije i aktivnosti (Tankersley i sur., 2012). Prema riječima Tankersley i sur. (2012, str. 102) korištenje sustavnog promatranja i drugih primjerenih sredstava za formativnu procjenu potiče djecu da „razvijaju pozitivnu sliku o sebi i samopoštovanje jer ih se uvažava kao pojedince; brže se razvijaju i napreduju, jer odgajatelji prepoznaju kad su djeca spremna upoznati nove pojmove i vještine; spremnija su na preuzimanje rizika u učenju novih stvari“.

Kad se proces procjenjivanja temelji na jakim stranama djeteta te na njegovim individualnim potrebama i interesima, tada djeca razvijaju samopoštovanje i pozitivnu sliku o sebi jer sebe vide kao sposobne i kompetentne osobe, osjećaju veće zadovoljstvo, a samim time su i više uključena u aktivnosti (Tankersley i sur., 2012). Kada djeca dobivaju povratne informacije koje prepoznaju i cijene njihove snage, to ih motivira i angažira u procesu učenja. Suprotno tome, nejasne im pohvale ne daju informaciju o tome kako ponoviti nešto u čemu su bila dobra ili kako to dodatno usavršiti (Tankersley i sur., 2012). Također valja naglasiti područja u kojima mogu napredovati kako bi im se pružile smjernice i podrška za daljnji razvoj. Na taj način, djeca se osjećaju potaknuta da postignu svoj puni potencijal i razvijaju se u svim područjima (Tankersley i sur., 2012). S druge strane, nije primjereno samo hvaliti sve što dijete radi bez pružanja razloga zašto je to 'dobro'. Prije svega treba poticati dječju intrinzičnu motivaciju za učenje ili stvaranje, što je ključni faktor u procesu cjeloživotnog učenja (Tankersley i sur., 2012).

Dodatno, riječi koje imaju vrijednosne konotacije, kao što su loš, agresivan, lijen itd., potrebno je izbjegavati kako bi se izbjeglo etiketiranje djeteta. Takve etikete mogu negativno utjecati na odgajateljevo viđenje djeteta (Tankersley i sur., 2012).

2.3 ČIMBENICI KOJI UTJEČU NA OBJEKTIVNOST PROMATRANJA

U predškolskim se ustanovama, pojam opservacije odnosi na proces promatranja koji se koristi u svakodnevnoj odgojno-obrazovnoj praksi, a koji ima svoje karakteristične značajke. Prije svega, kako navodi Bećirović-Karabegović (2014), opservacija treba biti nenametljiva, ne uznemiravati djecu ili remetiti njihovu igru. Provodi se na način da djeca nisu ni svjesna da ih se promatra tijekom igranja. Zatim, treba obuhvaćati dijete u cjelini, odnosno biti cjelovita. Preciznost u promatranju podrazumijeva zabilježavanje događaja onako kako su se zaista odvijali. To uključuje bilježenje potpunih epizoda korištenjem odgovarajućih glagola, pridjeva i priloga koji točno opisuju radnju. Također, treba zabilježiti izjave koje je dijete izreklo, a ne ih interpretirati. Nadalje, opservacija treba biti kontinuirana, što zahtijeva neprekidno promatranje i praćenje djeteta u određenim vremenskim intervalima kako bi se stvorila sveobuhvatna slika o djetetu (Bećirović-Karabegović, 2014). Izuzetno je važno da odgajatelji budu pažljivi da su njihove bilješke opisi aktivnosti koje su djeca zaista izvodila, umjesto da se temelje na njihovim subjektivnim procjenama djece (Tankersley i sur., 2012).

Kada mjerimo djetetov napredak, važno je uspoređivati ga s vlastitim prethodnim znanjem, vještinama i sposobnostima, umjesto uspoređivanja s postignućima druge djece. Detaljnim se opisivanjem opservacije izbjegava interpretacija događaja (Tankersley i sur., 2012). Unatoč tome, brojni se autori slažu kako je promatranje uvijek subjektivan čin (Billman, Sherman, 1997; Hansen i sur., 2000; Rutsch, 2000). Naime, sve što promatrač primjećuje prolazi kroz njegov vlastiti filtrirajući mehanizam koji uključuje njegova uvjerenja, iskustva, razumijevanje, znanje, stavove, predrasude, pretpostavke i slično (Bećirović-Karabegović, 2014). U pedagoškoj se literaturi ovo naziva implicitnom pedagogijom, odnosno "slikom učitelja o djetetu" (Katz, Cesarone, 1994) ili "osobnom" koncepcijom odgajatelja (Slunjski, 2011).

Najprije, često prisutna greška odgajatelja je njegova pogrješna percepcija o djetetu (Bećirović-Karabegović, 2014). Kada promatra dijete, odgajatelj se oslanja na prethodno formiranu sliku o djetetu ili grupi djece, što utječe na njegove daljnje odgojne postupke. Neki od primjera pogrešnog shvaćanja djeteta koji u početku umanjuju objektivnost opservacije su

podcjenjivanje dječjih sposobnosti, uvjerenje da su djeca bespomoćna i nespretna te da su nesposobna za donošenje odluka (Bećirović-Karabegović, 2014). Osim toga, predrasude, bile one spolne, rasne, ekonomske, socijalne, generacijske, intelektualne ili nacionalne, mogu utjecati na odnos odgajatelja prema djeci, roditeljima i odgojno-obrazovnoj praksi uopće, uključujući i opservaciju (Bećirović-Karabegović, 2014). Autori Bašić, Hudina i dr. (1994), kako navodi Bećirović-Karabegović (2014), ističu da informacije prolaze pet stupnjeva stvarnosti. Naime, put prerade kreće od osjetila do mozga, a tamo se onda podaci prikupljaju, selektiraju, izdvajaju kao zanimljivi, organiziraju i na kraju interpretiraju. Na svakom od ovih pet stupnjeva percepcije, svaki promatrač pridodaje vlastiti osobni pečat. To znači da svaka osoba, sa svojim jedinstvenim iskustvima, vrijednostima i perspektivom, tumači i doživljava svijet na svoj način. Samim time zaključujemo kako je opserviranje snažno ovisno o individualnoj percepciji.

Svaki odgajatelj može smanjiti subjektivnost u procesu opservacije na najmanju moguću mjeru tako što poznaje i svjesno razumije faktore koji utječu na objektivnost. Postoje različite tehnike opserviranja i praćenja djece, od kojih svaka ima svoje prednosti i nedostatke. Važno je kombinirati više tehnika kako bi se dobila cjelovita slika djetetovog razvoja i osigurala maksimalna moguća objektivnost u opservaciji.

3. DIJETE RANE DOBI: OD ROĐENJA DO TRI GODINE

Razdoblje ranog djetinjstva podrazumijeva značajne promjene u svim područjima razvoja, što ga čini izuzetno osjetljivim. Ono što se tijekom prve tri godine djetetova života dogodi može imati dugoročne posljedice na njegov cjelokupan život. Starc i sur. (2004) razvojne su aspekte klasificirali kao motorički razvoj, kognitivni razvoj, razvoj govora, emocionalni i socijalni razvoj te razvoj igre, likovnih i glazbenih sposobnosti. Sve su etape razvoja međusobno povezane, stoga se još jednom ističe važnost promatranja djeteta kao cjeline. Međutim, ove je faze najbolje smatrati općim smjernicama. Razvoj obično slijedi isti redoslijed kod svakog djeteta (na primjer, prije nego nauče hodati, djeca moraju naučiti stajati), ali vremenski okvir je fleksibilan. Razlike između djece obično nisu razlog za zabrinutost jer, kao i u drugim fazama života, svatko je različit.

Razvoj ovisi o mnogo faktora, a Starc i sur. (2004) govore da su za optimalan razvoj djeteta bitni i zadovoljavajući uvjeti, materijalne i socijalne okoline. Prema Slunjski (2008), kvalitetno

obrazovno okruženje ima veliki potencijal za obrazovanje, budući da djeca aktivno uče putem istraživanja, suradnje s drugom djecom i odraslima. Odabir raznolikog i pažljivo odabranog materijala ključan je za rast i razvoj djeteta, jer potiče djecu na spoznavanje i rješavanje problema s kojima se susreću. Ovakav pristup djeci omogućuje postavljanje hipoteza, eksperimentiranje i konstrukciju znanja i razumijevanja. Raznolikošću i stalnom dostupnošću materijala promovira se neovisnost i autonomija kod djece (Slunjski, 2008).

3.1 SPECIFIČNOSTI RADA S DJETETOM RANE DOBI

Rad s djecom rane dobi, odnosno do djetetove treće godine, obuhvaća posebne pristupe i strategije prilagođene potrebama i karakteristikama male djece. Različiti autori, poput Babić (2014), Bašić (2012), Jurčević Lozančić (2018), Maleš (2012), u znanstvenim radovima bave se suvremenim konceptima djetinjstva te ističu važnost mnogih pitanja vezanih za prirodu djeteta, djetinjstvo, odnos između svijeta djece i svijeta odraslih te razumijevanje odgoja. Promjene u društvu znače i promjene u uvjetima odrastanja. Bašić (2012) također tvrdi kako je djetinjstvo sada složena kombinacija pojava, utjecaja i odnosa, a ne jednostavan fenomen. Spomenuta složenost pojava rezultirala je smanjenju djetetovih razvojnih mogućnosti tijekom djetinjstva, a samim time postala uzrok dosade, usamljenosti i nezainteresiranosti djece. Bašić (2012) upozorava na važnost granice između djetinjstva i odrasle dobi. Prema autoričinom mišljenju, ta granica štiti dijete od prevelike odgovornosti za osobni razvoj i socijalne odnose, a brisanje iste može uzrokovati nestajanje djetinjstva.

Dijete nije pasivni promatrač, već aktivno sudjeluje u socijalnom svijetu, stvarajući i suoblikujući svoje okruženje putem svojih interakcija, komunikacije, učenja i sudjelovanja u društvenim procesima. U svom radu, Babić (2014) razmatra tradicionalni i suvremeni pogled na dijete. Ističe kako su suvremena shvaćanja djeteta usmjerena na promatranje djeteta kao kompetentnog pojedinca, odnosno subjekta s vlastitim sposobnostima, znanjima i vještinama. Također, djetinjstvo se sagledava kao socijalni konstrukt, što znači da su društvene norme, vrijednosti i očekivanja ključni čimbenici u njegovu oblikovanju. Suprotno tome, tradicionalna slika djeteta prikazuje ga kao nekompetentnog i nezrelog, dok je djetinjstvo samo priprema za odraslu dob.

Korisno je spomenuti Mariu Montessori, talijansku liječnicu i pedagoginju, kao i osnivačicu prve Montessori škole. M. Montessori isticala je važnost individualnog pristupa svakom

djetetu, a takvim se pristupom vode odgojitelji i danas (Babić, 2014). Montessori je kroz svoja istraživanja zaključila kako zajedničko obrazovanje djeci ne daje mogućnost potpunog razvitka i ostvarenja potencijala. Sva djeca imaju potencijal, a uloga odraslih je da im pomognu u otkrivanju istih (Babić, 2014). Lillard (2018) ističe da je Maria Montessori prepoznala dječju sposobnost donošenja konstruktivnih izbora i napretka kada im je pružena sloboda izbora. Nadalje, od velike je važnosti za dijete osigurati prostor za slobodnu igru i dopustiti mu da odabire aktivnosti prema vlastitim interesima. Igra bi trebala biti podržavajuća, konstruktivna i poticajna, slobodna od prijedloga ili uputa odraslih osoba (Erdeš Babić, 2022).

Iz svega navedenog, možemo zaključiti kako je djetetu potrebno dopustiti da bude upravo ono što jest, a to je dijete. Dijete treba imati mogućnost rasta i razvoja u emocionalnom, intelektualnom, tjelesnom, estetskom i duhovnom smislu, sukladno vlastitim interesima, a sve je navedeno ključno za djetetov cjelovit razvoj.

3.2 SUVREMENE KOMPETENCIJE SVAKOG DJETETA

Suvremene kompetencije djece igraju ključnu ulogu u njihovom odgoju i obrazovanju, a „Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje“ (2015) pruža smjernice za razvoj tih kompetencija. Uz naglasak na cjelovitom razvoju djeteta, kurikulum promiče širok spektar kompetencija koje će im pomoći u suočavanju s izazovima suvremenog svijeta.

Jedna od ključnih suvremenih kompetencija je komunikacijska kompetencija. Djeca trebaju razviti četiri osnovne vještine: slušanje, čitanje, govorenje i pisanje. Međutim, neki autori dodatno ističu još jednu ključnu kompetenciju, a to je sudjelovanje u raspravama i debatama (Listeš i Grubišić Belina, 2016). Nacionalni kurikulum promiče usvajanje verbalne i neverbalne komunikacije te razumijevanje i interpretaciju poruka. Digitalna kompetencija također je od vitalne važnosti u suvremenom dobu. Djeca trebaju biti sposobna koristiti digitalne tehnologije, razumjeti njihovu svrhu i ograničenja te biti svjesna online sigurnosti i etičnosti. Osim toga, Kurikulum potiče razvoj digitalnih vještina, uključujući pretraživanje informacija, kritičko razmišljanje i kreativno stvaranje digitalnog sadržaja. Matematička kompetencija djece odnosi se na razvoj matematičkih vještina, razumijevanje matematičkih pojmova i sposobnost primjene matematike u svakodnevnim situacijama. Poticanje matematičke kompetencije kod djece važan je dio odgojno-obrazovnog procesa. Kroz igru, istraživanje, manipulaciju materijalima i poticanje kritičkog razmišljanja, djeca razvijaju matematičko razmišljanje, logiku, apstraktno mišljenje i sposobnost primjene matematike u različitim kontekstima.

Među suvremenim kompetencijama ističe se i kritičko razmišljanje. Djeca trebaju biti sposobna analizirati informacije, postavljati pitanja, donositi zaključke i primjenjivati logičko razmišljanje u rješavanju problema. Razvoj kritičkog razmišljanja podupire se kroz aktivnosti koje potiču istraživanje, razmišljanje iz više perspektiva i donošenje informiranih odluka. Upoznavanje s elementima kritičkog razmišljanja već u ranoj dobi od velike je važnosti za djecu jer im pomaže da bolje razumiju i snalaze se u svijetu koji ih okružuje, a također postavlja temelje za njihovo kasnije sudjelovanje u društvu (Muryanti i Herman, 2016). Poticanje kritičkog mišljenja ima brojne prednosti, uključujući razvoj autonomije, osjećaja kompetentnosti i odgovornosti, izgradnju samopouzdanja i slično (Youngstrom i sur., 2000; Epstein, 2003; Bierman i sur., 2008; Lemajić i sur., 2019).

Socijalna i građanska kompetencija također igraju ključnu ulogu s obzirom da djeca trebaju razviti empatiju, poštovanje različitosti, suradnju i aktivno sudjelovanje u zajednici. Nacionalni kurikulum naglašava važnost razvoja socijalnih i građanskih vještina kroz poticanje dijaloga, suradnje, rješavanje sukoba i promicanje vrijednosti demokracije i ljudskih prava. Williamson i Dorman (2002, prema Jurčević Lozančić, 2017) opisuju socijalne kompetencije kao sveobuhvatno znanje i vještine koje pojedinac stječe i razvija kako bi se uspješno nosio s različitim izazovima i prilikama koje život donosi. Prema Jurčević Lozančić (2017), djeca su prirodno znatiželjna, aktivna i osjetljiva bića s različitim interesima, znanjima i razumijevanjima, koja istražuju svijet oko sebe. Djeca doživljavaju svoju okolinu na drugačiji način od odraslih, a socijalna kompetencija se potiče odgojem koji kombinira toplinu, nadzor, maksimalnu potporu, komunikaciju i poštovanje uz postavljanje jasnih granica. Socijalno kompetentnim djetetom smatra se ono koje je usvojilo prosocijalna ponašanja, poput suradnje i dijeljenja, te ono koje ima vještine koje mu omogućuju da razumije okolinu i uspješno se nosi sa svakodnevnim situacijama (Jurčević Lozančić, 2017).

Kreativnost i inovativnost su također suvremene kompetencije koje se potiču u Nacionalnom kurikulumu. Djeca trebaju razviti sposobnost maštovitog razmišljanja, generiranja novih ideja i kreativnog izražavanja. Kurikulum promiče raznolike aktivnosti umjetnosti, glazbe, plesa, igre i dizajna kako bi se potaknule kreativnost i inovativnost kod djece.

Ukratko, primjena Nacionalnog kurikulumu za odgoj i obrazovanje u odgojno-obrazovnom procesu pomaže djeci da razviju vještine i znanja potrebna za uspješno suočavanje s izazovima suvremenog svijeta i postizanje cjelovitog razvoja. Uz sve to, Nacionalni kurikulum također

naglašava važnost razvoja emocionalne inteligencije, samostalnosti, timskog rada, upravljanja vremenom i učenja te zdravog životnog stila.

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

4.1 ISTRAŽIVAČKI PROBLEM

U kontekstu odgoja i obrazovanja djece rane dobi, praćenje razvoja igra ključnu ulogu u pružanju pravilne podrške i poticanju optimalnog razvoja djeteta. Kao istraživački problem, naglasak se postavlja na istraživanje različitih metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi koje u svojoj praksi koriste odgajatelji. Razumijevanje djetetovog napretka i identifikacija njegovih individualnih potreba omogućuju odgajateljima da prilagode svoje pristupe i aktivnosti kako bi maksimalno podržali djetetov razvoj.

Unatoč važnosti praćenja razvoja, postoji potreba za istraživanjem odgojiteljskih metoda korištene u ovom kontekstu. Trenutno stanje znanja o tome kako odgajatelji provode praćenje razvoja djeteta rane dobi, kao i koje metode koriste nije dovoljno razjašnjeno. Osim toga, nedostaju detaljni uvidi u prednosti, nedostatke i izazove različitih metoda praćenja, ali i izazove s kojima se odgajatelji susreću u primjeni istih u svakodnevnoj praksi. Također, istraživanje će se usredotočiti na identifikaciju čimbenika koji mogu utjecati na primjenu ovih metoda, kao što su nedostatak resursa i vremena, obuka odgajatelja ili sama percepcija važnosti praćenja razvoja.

4.2 CILJEVI I ZADACI ISTRAŽIVANJA

Cilj

Cilj istraživanja je razumjeti kako odgajatelji percipiraju i primjenjuju metode praćenja razvoja djeteta rane dobi, te utvrditi prednosti i izazove vezano uz primjenu samih metoda.

Istraživačko pitanje

Obzirom na utvrđene ciljeve, postavljaju se istraživačka pitanja:

1. Koje su najučinkovitije metode praćenja razvoja djeteta rane dobi?

2. Koje su prednosti i izazovi u primjeni odgojiteljskih metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi u vrtićima?
3. Kako metode praćenja razvoja mogu biti unaprijeđene kako bi omogućile efikasno i sveobuhvatno praćenje razvoja djeteta rane dobi?

Specifični ciljevi

U skladu s literaturom i gore navedenim ciljevima, specifični su ciljevi:

1. Sumirati različite pristupe i metode koje odgajatelji koriste za vođenje bilješki i praćenje razvoja djeteta rane dobi.
2. Opisati prednosti i izazove koje odgajatelji doživljavaju u primjeni metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi.
3. Pokrenuti pitanja o mogućnostima unapređenja praćenja djeteta rane dobi.

4.3 UZORAK ISTRAŽIVANJA

Za odabir sudionika u ovom istraživanju koristilo se namjerno uzorkovanje, što znači da su sudionici ciljano birani kako bi se osigurala raznolikost u percepcijama i iskustvima među odgajateljima.

U ovom istraživanju sudjelovalo je sveukupno četiri odgajateljice, zaposlenice dvaju vrtićkih objekata Općine Tisno i jednog vrtićkog objekta Općine Murter-Kornati, na otoku Murteru. Kriteriji za izbor sudionika u istraživanju bili su:

- Iskustvo: Odabir sudionika s različitim godinama iskustva u radu s djecom rane dobi, od novih odgajatelja do onih s dugogodišnjim iskustvom.
- Radno okruženje: Uključivanje odgajatelja iz različitih vrtića.
- Demografske karakteristike: Uključivanje sudionika različitih dobnih skupina ili drugih demografskih karakteristika koje mogu utjecati na njihovu percepciju i praksu praćenja razvoja djece.

Tablica 2: Opis uzorka odgajateljica

Odgajateljica	Odgajateljica 1	Odgajateljica 2	Odgajateljica 3	Odgajateljica 4
Dob	29	27	46	40
Radni staž	3	4	22	15
Rad s djecom rane dobi (0-3)	2	4	13	6

4.4 METODE ISTRAŽIVANJA

Prema cilju istraživanja i postavljenim istraživačkim pitanjima, u ovom je istraživanju korišten kvalitativni pristup prikupljanja i analize podataka. Za prikupljanje podataka upotrijebljena je metoda intervjua.

4.4.1 INSTRUMENT ISTRAŽIVANJA

S obzirom da su odgovori sudionika važan izvor podataka o metodama praćenja razvoja djeteta rane dobi, kao tehnika prikupljanja podataka korišten je polustrukturirani intervju. Ova vrsta intervjua istraživaču omogućuje dublji i raznolikiji uvid u praksu odgajatelja u praćenju dječjeg razvoja, a pruža i fleksibilnost u postavljanju pitanja. Pitanja postavljena sudionicima istraživanja fokusirana su na različite aspekte metoda praćenja razvoja, uključujući pristupe, tehnike i alate korištene u njihovom radu s djecom. Osim što istraživač ima određeni okvir pitanja i temu o kojima razgovara s odgajateljima, on također sudionicima daje slobodu da iznesu svoja mišljenja, iskustva i perspektive na način koji im je prirodan.

Pitanja za intervju s odgajateljicama

Tema 1: Uloga i važnost praćenja razvoja djeteta rane dobi

- *Kako biste opisali Vašu ulogu kao odgajateljice rane dobi?*
- *Koliko je važno pratiti razvoj djeteta rane dobi (0-3)?*

Tema 2: Metode i prilagodba praćenja

- *Vjerujete li da znate dovoljno o odgovarajućim metodama praćenja razvoja djeteta rane dobi? Možete li navesti jedan primjer kada niste znali koju metodu primijeniti?*
- *Koje metode koristite kako biste pratili i dokumentirali razvoj djeteta tijekom Vašeg radnog dana?*
- *Prilagođavate li metode pojedinom djetetu? Možete li dati neki primjer?*

Tema 3: Učinkovitost metoda i izazovi

- *Koje metode praćenja razvoja smatrate najučinkovitijima? Možete navesti neki primjer kada ste smatrali da ste primijenili uspješnu metodu s određenim djetetom?*
- *Koliko često provodite procjene razvoja djeteta? Postoji li određeni vremenski raspored za praćenje napretka?*
- *Koji su najveći izazovi u praćenju razvoja djeteta rane dobi? Možete li ih opisati primjerima iz prakse? Kako se nosite s tim izazovima?*

Tema 4: Refleksija i budući razvoj

- *Vidite li neke prednosti sustavnog praćenja razvoja djece rane dobi za njihov cjelokupan razvoj?*
- *Kakve promjene u praćenju razvoja djeteta primjećujete tijekom svoje karijere? Jesu li se metode ili pristupi promijenili tijekom vremena?*
- *Mijenjate li se Vi prateći djecu? Kako?*

4.5 NAČIN PRIKUPLJANJA PODATAKA

U ovom istraživanju, podaci su prikupljeni putem intervjua s odgajateljicama koje rade, ili su radile, s djecom rane dobi. U razdoblju od dva tjedna (srpanj i kolovoz, 2023), odgajateljice su intervjuirane pojedinačno, tijekom radnog dana, u vremenu koje im je najviše odgovaralo. Intervjui su se temeljili na unaprijed pripremljenom okviru pitanja koji je obuhvatio teme kao što su njihove preferirane metode praćenja, izazovi s kojima se suočavaju i primjeri uspješnih praksi. Osim toga, intervjuirane su i o njihovim iskustvima s promjenama u praćenju razvoja djece tijekom karijere.

Suglasnost sudionika za snimanje intervjua dobivena je prije početka intervjua kako bi se osigurala točnost i dosljednost pri analizi podataka. Snimljeni materijali kasnije su transkribirani radi detaljne analize. Analiza podataka obuhvatila je tematsku analizu, što znači da su snimljeni intervjui pretraživani kako bi se identificirali ponavljajući uzorci, koncepti i ključne teme koje su se pojavile u odgovorima sudionika. Ovo se istraživanje temeljilo na dobrovoljnom sudjelovanju svih ispitanika, povjerljivosti, tajnosti i anonimnosti podataka o ispitanicima.

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovom poglavlju pružit će se detaljan prikaz rezultata istraživanja o odgojiteljskim metodama praćenja razvoja djeteta rane dobi. Analizirani su odgovori dobiveni putem razgovora s iskusnim odgajateljicama koje s djecom rane dobi rade već dugi niz godina te s odgajateljicama s manje iskustva, kako bi se stekao cjelovit uvid u različite perspektive i pristupe. Rezultati su organizirani prema specifičnim istraživačkim pitanjima, a svaka tema pitanja donosi odgovore svake odgajateljice. Kroz ovu analizu, prepoznat će se obrasci i sličnosti, ali i razlike u njihovim odgovorima.

5.1 *Koje su najučinkovitije metode praćenja razvoja djeteta rane dobi?*

Ovaj segment istraživanja govori o najučinkovitijim metodama praćenja razvoja djeteta rane dobi. U sklopu prvog istraživačkog pitanja, analizirat će se različite metode koje odgajatelji koriste kako bi dobili dublji uvid u napredak i razvoj djeteta. Isticanje najučinkovitijih metoda pomoći će razumjeti kako stručnjaci pristupaju praćenju dječjeg razvoja te kako ta saznanja mogu imati pozitivan utjecaj na daljnji pedagoški rad. Osim toga, ovaj će ulomak pružiti uvid u to kako odgajatelji kombiniraju različite metode kako bi pristupili raznolikim aspektima djetetova rasta i razvoja.

Tablica 3: *Koje su najučinkovitije metode praćenja razvoja djeteta rane dobi?*

<i>Odgajateljica 1</i>	<i>Odgajateljica 2</i>	<i>Odgajateljica 3</i>	<i>Odgajateljica 4</i>
Opservacija i razgovori s roditeljima.	Kombinacija promatranja tijekom slobodne igre i strukturiranih aktivnosti.	Opservacija i bilježenje te razgovor s roditeljima.	Opservacija i prilagodba pristupa djetetu.

Neprekidno istraživanje dječjeg razvoja i najučinkovitijih metoda poticanja istog, izazov je koji povezuje roditelje, odgajatelje i stručnjake već generacijama. Kroz iskustva četiriju odgajateljica, jasno se očitavaju neka od najvažnijih načela koja čine temelj za uspješan napredak djeteta. Odgajateljica 1 prepoznaje nezamjenjivu ulogu roditelja u tom procesu. Kroz

kombinaciju promatranja i redovitih razgovora s roditeljima, uspostavila je snažnu suradnju koja je postala temelj za razumijevanje djetetovih potreba. Njen primjer napretka nakon uspostave komunikacije s roditeljima svjedoči snazi ove suradnje (*„Primijetila sam napredak kod djeteta u razvoju jezika nakon što sam se redovito konzultirala s roditeljima.“*). To nam pokazuje kako otvoren dijalog s roditeljima nije samo informacijski izvor, već i temelj za razvoj prilagođenih strategija.

Odgajateljica 2 kroz svoje iskustvo primjene promatranja djece tijekom slobodne igre i strukturiranih aktivnosti, smatra kako ova kombinacija otvara vrata najboljim rezultatima. Kao primjer uspješne primjene, navodi dijete određenih razvojnih teškoća koje je bolje reagiralo na one igre koje su poticale njegov motorički razvoj i koordinaciju, u odnosu na druge. Njena spoznaja podsjeća nas da svako dijete ima svoje jedinstvene potrebe i sposobnosti te da prilagodba pristupa u skladu s tim utječe na poticanje razvoja.

Zatim, Odgajateljica 3, kao najučinkovitije metode praćenja razvoja djeteta rane dobi, spominje opservaciju i bilježenje. Kroz precizno promatranje, odgajateljica je prepoznala suptilne promjene i potencijalne pravce razvoja. Kako navodi, primijetila je *„napredak u jezičnoj komunikaciji jednog djeteta nakon što sam pažljivo promatrala i potaknula komunikaciju kroz interakcije“*. Ovim odgovorom odgajateljica podsjeća da svaki trenutak proveden s djetetom predstavlja dragocjeni izvor informacija, ali i da duboka opservacija omogućava stvaranje prilagođenih strategija za poticanje razvoja.

Naposljetku, Odgajateljica 4 također spominje opservaciju kao ključnu metodu praćenja razvoja. Osim nje, naglašava i važnost prilagodbe pristupa pojedinom djetetu: *„Nedavno sam primijetila značajan napredak u emocionalnom razvoju jednog djeteta nakon što sam se usredotočila na razumijevanje njegovih emocionalnih potreba“*. Na taj se način dijete otvorilo i učilo izravno govoriti o onome što želi, što ga brine, kako dobiti ono što mu treba, umjesto skrivanja stvarnih osjećaja. Ono što dijete doživljava iznutra, igra ulogu u sveobuhvatnom razvoju.

U zaključku, svaka odgajateljica na svoj način pokazuje ključne komponente uspješnog poticanja dječjeg razvoja. Odgovori sugeriraju da postoji zajednička svijest o važnosti pravilnog praćenja razvoja i podrške u ranom djetinjstvu. Unatoč različitim pristupima praćenju odgajateljica, u svim odgovorima vidljiv je naglasak na individualizaciji, fleksibilnosti te prilagodbi pristupa kako bi se odgovorilo na potrebe svakog djeteta. Svaka metoda, bilo da se radi o promatranju, bilježenju ili strukturiranim aktivnostima, koristi se kako bi se pružila

podrška cjelokupnom razvoju djeteta. Njihovi odgovori također otkrivaju da iskustvo igra ključnu ulogu u usavršavanju metoda praćenja, kako bi se osigurao dječji optimalni razvoj, u skladu s potrebama i osobnošću.

5.2 Koje su prednosti i izazovi u primjeni odgojiteljskih metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi u vrtićima?

Sljedeći dio istraživanja fokusira se na razmatranje prednosti i izazova koji proizlaze iz primjene odgojiteljskih metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi u vrtićima. Cilj ovog dijela istraživanja je istražiti kako te metode doprinose boljem razumijevanju razvoja djece te istovremeno suočavaju odgajatelje s određenim izazovima. Analizom ovih aspekata raspravit će se o koristima koje metode pružaju u kontekstu vrtića te kako se odgajatelji nose s potencijalnim poteškoćama. Ovakva analiza će doprinijeti boljem razumijevanju važnosti i primjene ovih metoda u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu.

Tablica 4: *Koje su prednosti i izazovi u primjeni odgojiteljskih metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi u vrtićima?*

	<i>Odgajateljica 1</i>	<i>Odgajateljica 2</i>	<i>Odgajateljica 3</i>	<i>Odgajateljica 4</i>
Prednosti	Prepoznavanje važnosti pravovremenog praćenja i prilagodbe podrške djetetu. Otvorena komunikacija s roditeljima	Naglasak na pružanju podrške i stvaranju podržavajućeg okruženja za razvoj djece. Praćenje razvoja u ranim godinama kao temelj za daljnji razvoj.	Naglašava važnost prilagodljivosti, komunikacije s roditeljima i timskog rada u suočavanju s izazovima.	Napredak, zadovoljstvo djece i roditelja, pravovremeno prepoznavanje potreba.
Izazovi	Razvoj djece različitim tempom. Nesigurnost u primjeni metoda. Otežana individualizacija prevelikim brojem djece.	Razvoj djece različitim tempom. Otežana individualizacija prevelikim brojem djece.	Individualne razlike djece i brzina mijenjanja djece. Otežana individualizacija prevelikim brojem djece.	Otežana individualizacija prevelikim brojem djece.

Na temelju odgovora četiriju odgajateljica različitih razina iskustva i pristupa, moguće je izvući važne zaključke o prednostima i izazovima u primjeni odgojiteljskih metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi u vrtićima. Vidljivo je da sve četiri odgajateljice ističu važnost sustavnog praćenja razvoja kako bi se osigurala pravovremena podrška i prilagodba individualnim potrebama. Stvaranje poticajnog okruženja omogućuje djeci da se osjećaju sigurno i potiče ih na istraživanje i učenje. Nadalje, odgovori ukazuju na otvorenost za učenje odgajateljica te njihovu prilagodbu novim saznanjima. Svaka odgajateljica ističe važnost kontinuiranog unapređivanja pristupa kako bi se najbolje odgovorilo na potrebe svakog djeteta. Kroz njihove riječi, dobivamo dubok uvid u prednosti koje se ogledaju u pružanju podrške,

praćenju razvoja te uspostavi komunikacije s roditeljima. Istovremeno, odgajateljice se suočavaju s izazovima koji proizlaze iz razlika u tempu razvoja, potrebi za prilagodbom i prekomjernim brojem djece po skupinama.

Odgajateljica 1 prepoznaje važnost pravovremenog praćenja i prilagodbe podrške svakom djetetu. Otvorena komunikacija s roditeljima postaje ključna za stvaranje potpunog razumijevanja djetetovih potreba. Međutim, suočava se s izazovima različitih brzina razvoja djece, što ujedno rezultira nesigurnošću u pronalasku ravnoteže pružanja podrške djeci, što je vidljivo iz ovog citata: „*Nekada se osjećam nesigurno kako pružiti ravnotežu podrške svakom djetetu kad su njihove potrebe različite*“. Dodaje i kako prevelik broj djece označava prepreku u pružanju potrebne individualizacije.

Odgajateljica 2 usredotočuje se na pružanje podrške i stvaranje okruženja koje potiče razvoj djece. Odgajateljica je praćenje razvoja djeteta rane dobi nazvala „*temeljem za budući životni, ali i akademski napredak*“. No, izazovi se ponovno pojavljuju u obliku različite brzine razvoja pojedinog djeteta te otežane individualizacije pristupa zbog količine djece na jednu odgajateljicu po skupini.

Treća odgajateljica naglašava važnost prilagodljivosti, komunikacije s roditeljima i timskog rada u suočavanju s izazovima. Također dodaje kako su prve tri godine djetetova života „*od iznimne važnosti za razvoj djetetove ličnosti, komunikacije, motoričkih i emocionalnih vještina*“. Odgovori Odgajateljice 4, kao prednosti primjene odgojiteljskih metoda praćenja razvoja, ističu zadovoljstvo djece i roditelja, napredak djece te pravovremeno prepoznavanje dječjih potreba. Navedeni izazovi ovih dviju odgajateljica slažu se s onima Odgajateljica 1 i 2.

Iako se izazovi često ponavljaju, to svakako ne umanjuje važnost njihovog prepoznavanja i suočavanja s njima. Važno je pružiti svakom djetetu priliku da napreduje prema vlastitim potrebama i tempu, istovremeno se noseći s ograničenjima koje veliki broj djece može donijeti. Kroz raznolike perspektive odgajateljica, istaknuta je nužnost prilagodbe i usmjerenosti prema zajedničkom cilju, a to je pružiti svakom djetetu najbolje moguće temelje za uspješan rast i razvoj.

5.3 *Kako metode praćenja razvoja mogu biti unaprijeđene kako bi omogućile efikasno i sveobuhvatno praćenje razvoja djeteta rane dobi?*

Posljednje se istraživačko pitanje bavi analizom načina na koje metode praćenja razvoja djeteta rane dobi mogu biti unaprijeđene s ciljem postizanja efikasnijeg i sveobuhvatnijeg praćenja. Istraživanje se usmjerava na identifikaciju potencijalnih poboljšanja i inovacija koje bi mogle optimizirati proces praćenja razvoja djeteta. Nadalje, istraživanje nastoji ponuditi smjernice za razvijanje pristupa koji će osigurati dobitak što potpunije slike o napretku i potrebama djece u ranom djetinjstvu.

Tablica 5: *Kako metode praćenja razvoja mogu biti unaprijeđene?*

<i>Odgajateljica 1</i>	<i>Odgajateljica 2</i>	<i>Odgajateljica 3</i>	<i>Odgajateljica 4</i>
Osobno iskustvo u učenju i razvoju, te otvorenost za učenja iz iskustava i kolega. Primjećuje veći naglasak na individualizaciji podrške. Kontinuirano usavršavanje ključno za pružanje podrške djeci.	Prilagodba metoda s ciljem zadovoljenja potreba djeteta. Osobno iskustvo omogućuje brže prepoznavanje potreba i pravovremeno reagiranje. Primjećuje promjene tijekom karijere u smjeru veće individualizacije pristupa.	Primjećuje rastući naglasak na suradnji s roditeljima te individualizaciji podrške. Spremnost na kontinuirano učenje i razvoj.	Pokazuje spremnost na prilagodbu i učenje kroz iskustvo. Naglašava svoj kontinuirani razvoj kroz rad s djecom. Integracija tehnologije u radu s djecom.

U kontekstu odgoja i razvoja djece rane dobi, pitanje unaprjeđenja metoda praćenja razvoja dobiva sve veći značaj. U skladu s tim, četiri odgajateljice, sudionice ovog istraživanja, pružile su raznolike uvide o mogućnostima optimizacije metoda kako bi se omogućilo efikasno i sveobuhvatno praćenje razvoja djece. Naime, Odgajateljica 1 naglasila je važnost osobnog

iskustva, istovremeno ostajući otvorena za kontinuirano učenje iz vlastitih, ali i iskustava kolega. Posebno ističe individualizaciju podrške kao ključnu potrebu za prilagodbom pristupa svakom djetetu. Osim toga, prepoznaje kontinuirano usavršavanje kao temelj za pružanje najkvalitetnije podrške djetetu: „*Njihov razvoj i uspjesi potiču me da se i dalje educiram i prilagođavam kako bih im pružila najbolju moguću podršku.*“.

Odgajateljica 2 naglašava prilagodbu metoda kako bi se zadovoljile specifične potrebe svakog djeteta. Osobno iskustvo odgajateljice omogućuje brzo prepoznavanje potreba i pravovremeno djelovanje na njih. Promjene tijekom karijere, koje idu u smjeru veće individualizacije pristupa, odražavaju rastući naglasak na prilagodbu metoda različitim potrebama djece: „*Metode su se razvijale kako bismo bolje zadovoljili raznolike potrebe djece.*“.

Zatim, odgajateljica 3 primjećuje sve veći naglasak na suradnji s roditeljima, ali i individualizaciji pristupa. Spremnost na kontinuirano učenje i osobni razvoj, vidljiva je u njezinom pristupu radu. Prema njezinim riječima, „*svako dijete donosi nove izazove i pouke, što me neprestano potiče na razvoj kao odgajateljice*“. Rečenim se jasno ističe važnost prilagodbe metoda prema promjenjivim potrebama i okolnostima.

Posljednja odgajateljica izražava spremnost na prilagodbu i učenje iz vlastitog iskustva. Naglašava kontinuirani razvoj kroz rad s djecom i ističe integraciju tehnologije kao dodatnog resursa. Perspektiva Odgajateljice 4 dodatno ukazuje na evoluciju metoda praćenja razvoja u korak s brzim napretkom tehnologije, što otvara nove mogućnosti praćenja i unaprjeđenja dječjeg razvoja.

Zaključno, kontinuirano učenje, prilagodba i individualizacija pristupa, istaknuti su kao ključni elementi poboljšanja i unaprjeđenja metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi. Kroz perspektive četiriju odgajateljica, shvaćamo koliko su ti elementi neophodni u oblasti odgoja i razvoja djece. Osim toga, njihova iskustva ukazuju na važnost pažljivog i temeljitog pristupa koji obuhvaća različite aspekte kako bi se stvorilo optimalno okruženje za napredak svakog djeteta.

6. DISKUSIJA I ZAKLJUČCI

U ovom poglavlju, detaljnije će se istražiti rezultati provedenog istraživanja te provesti dublja analiza postavljenih istraživačkih pitanja. Raspravit će se o najučinkovitijim metodama praćenja razvoja djeteta rane dobi, istražiti prednosti i izazovi u primjeni odgojiteljskih metoda praćenja te razmotriti mogućnosti unaprjeđenja metoda praćenja s ciljem efikasnog praćenja razvoja. Uzimajući u obzir relevantnu literaturu, pokušat će se usporediti provedeno istraživanje s prethodnima, kao i teorijskim saznanjima te ponuditi smjernice za buduću praksu RPOO ustanova.

Najučinkovitije metode praćenja razvoja djeteta rane dobi

U svjetlu prvog istraživačkog pitanja, usmjerenog na identifikaciju najučinkovitijih metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi, istraživanjem su se dublje istražili pristupi i tehnike korišteni u dječjim vrtićima.. Kroz analizu iskustava i perspektiva četiriju odgajateljica te usporedbu s literaturom, vidljivo je kako pristupi praćenju dječjeg razvoja nisu statični, već se konstantno prilagođavaju potrebama i kontekstu. Kao ključnu metodu, sve odgajateljice, ističu promatranje, što je u skladu s relevantnim teorijskim saznanjima (Tankersley i sur., 2012; Bećirović-Karabegović, 2014). Promatranje tijekom slobodne igre i strukturiranih aktivnosti pokazalo se kao iznimno korisno u razumijevanju djetetovih interesa, sposobnosti i potreba. Jedna odgajateljica posebno je naglasila prednost promatranja kao metodu koja omogućuje dublje uočavanje potencijalnih teškoća u razvoju. Prepoznavanje tih suptilnih znakova omogućava odgajateljima da interveniraju na vrijeme, stvarajući tako poticajno okruženje za dječji napredak.

Osim toga, strukturirane aktivnosti također se izdvajaju kao važan alat u praćenju dječjeg razvoja. To su planirane i organizirane aktivnosti, poput umjetničkih i glazbenih aktivnosti, edukativnih igara i slično, koje za cilj imaju pružiti djeci okruženje koje podržava njihov razvoj u različitim aspektima, uključujući kognitivni, socijalni, emocionalni i motorički razvoj (Wood i Attfield, 2006). Promatranjem djetetova ponašanja i organiziranjem različitih aktivnosti, koristi se pristup koji pomaže da se bolje razumije što dijete voli i što mu treba. Također, usmjerava se podrška kako bi djetetu pomogli postignuti određene ciljeve u svom rastu i razvoju. S druge strane, postavlja se naglasak na važnost suradnje s roditeljima. Kroz otvorenu komunikaciju, odgajatelji i roditelji zajedno grade dublje shvaćanje djetetova razvoja, što rezultira podrškom kako kod kuće, tako i u vrtiću.

U zaključku, najučinkovitije metode praćenja razvoja djeteta rane dobi istražene su kroz iskustva i perspektive odgajateljica, te uspoređene s relevantnom literaturom (Hwang i Nillson, 2000; Tankersley i sur., 2012). Rezultati istraživanja podržavaju i naglašavaju važnost aktivnog djelovanja odgajatelja u igri kako bi se djeca usmjeravala prema ciljevima razvoja. Preporučuje se osiguravanje kontinuiranog usavršavanja odgajatelja u korištenju različitih metoda praćenja. Saznanja također ukazuju na potrebu za prilagodbom vrtićkog okruženja, prostora i resursa, u cilju lakše provedbe praćenja dječjeg razvoja. Inicijative usmjerene na osnaživanje odgajatelja, kako bi se što bolje koristila kombinacija promatranja i strukturiranih aktivnosti, trebaju biti podržane od strane nadležnih. To može uključivati organiziranje radionica, seminara, ali i praćenje napretka odgajatelja u primjeni metoda i pristupu radu.

Prednosti i izazovi u primjeni odgojiteljskih metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi

Fokus drugog istraživačkog pitanja bio je na identifikaciji prednosti i izazova u primjeni odgojiteljskih metoda praćenja razvoja. Rezultati istraživanja pokazali su da postoji značajan naglasak na individualizaciji pristupa otežanoj izazovima poput različite brzine razvoja djece i količine djece po skupinama. Vidljiva je usklađenost s literaturom u naglašavanju važnosti prilagodbe i individualizacije pristupa (Tankersley i sur., 2012; Bećirović-Karabegović, 2014; Babić, 2014). Gledajući rezultate istraživanja, preporuča se prvenstveno podrška odgajateljima kako bi se lakše nosili s već spomenutim izazovima. Nadalje, edukacija o različitim strategijama za praćenje razvoja, o pristupima i prilagodbi, te važnosti interakcije i komunikacije s roditeljima može značajno unaprijediti sposobnost suočavanja odgajatelja s izazovima.

Unaprjeđenje metoda praćenja razvoja djeteta rane dobi

Posljednje istraživačko pitanje usredotočilo se na mogućnosti unaprjeđenja metoda praćenja u svrhu efikasnog i sveobuhvatnog praćenja razvoja. Analiza spoznaja odgajateljica, uspoređujući ih s literaturom (Tankersley i sur., 2012), ukazuje na važnost prilagodljivosti metoda, komunikacije s roditeljima te timskog rada. Dakle, suradnja odgajatelja i roditelja omogućava bolji uvid u djetetov svakodnevni život izvan vrtića te se može koristiti kao osnova za prilagodbu pristupa. Literatura također podržava ovu spoznaju, naglašavajući pritom suradnju između obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova kao ključni faktor uspješnog praćenja djetetova razvoja. Zatim, timski rad odgajatelja i stručnjaka podržava razmjenu znanja i iskustava te potiče kontinuirano usavršavanje, čime se ističe kao mogućnost unaprjeđenja metoda praćenja razvoja.

Tehnologija se također može koristiti kao alat za unaprjeđenje metoda. Uvođenje tehnoloških alata za praćenje i dokumentiranje razvoja može olakšati proces i omogućiti preciznije praćenje napretka. Integracijom tehnologije moguće je dodatno osnažiti suradnju s roditeljima, omogućujući im da budu aktivni sudionici u praćenju djetetova razvoja.

Zaključak ovog istraživanja, i cijelog rada, donosi sa sobom dublji uvid u praktične i teorijske aspekte praćenja razvoja djeteta rane dobi. Analizom metoda praćenja, identifikacijom prednosti, izazova i mogućnosti unaprjeđenja istih, otkriva se kompleksan svijet odgojno-obrazovnog procesa. Istraživanje je proizašlo iz iskustava četiriju odgajateljica, čime su dale dragocjen doprinos razumijevanju i praksi u području praćenja razvoja djece rane dobi. Ograničenja ovog istraživanja obuhvaćaju lokalno ograničenje uzorka, jer je istraživanje provedeno samo na otoku Murteru u tri vrtićka objekta. Također, ograničen broj zaposlenika mogao je utjecati na raznolikost perspektiva i iskustava odgajateljica.

Preporuke proizašle iz ovog istraživanja imaju direktan utjecaj na primjenu metoda u praksi odgoja i obrazovanja. Kako bi se osigurala kvalitetna praksa, ključno je provoditi kontinuirano usavršavanje odgajatelja. Fleksibilnost u pristupima postaje osnova uspješnog praćenja i podrške cijelom razvoju. Implikacije na politiku obrazovanja i praksu izražene su kroz potrebu za podrškom u prilagodbi vrtićkih okruženja koja će omogućiti efikasno praćenje razvoja djeteta. Donosioci odluka u području obrazovanja trebaju osigurati odgovarajuće resurse za edukaciju odgajatelja te implementaciju inovacija u praksi. Ravnatelji dječjih vrtića, s obzirom na broj zaposlenika, trebaju posebno razmotriti strategije kako osigurati individualizirani pristup svakom djetetu, unatoč većim vrtićkim skupinama. Daljnja istraživanja imaju priliku produbiti shvaćanje praćenja razvoja djece rane dobi. Uključivanje perspektiva roditelja i djece pružit će cjelovitiju sliku i dopuniti saznanja dobivena od strane odgajatelja. Osim toga, buduća bi istraživanja mogla usporediti učinkovitost različitih metoda praćenja ili istražiti utjecaj različitih edukacija odgajatelja na njihovu primjenu. Nadalje, usporedba rezultata i praksi iz različitih vrtića ili lokalnih zajednica mogla bi doprinijeti širem razumijevanju varijacija u pristupima te njihovom učinku na razvoj djece.

Svi ovi aspekti zajedno čine temelj za daljnji razvoj i optimiziranje prakse praćenja razvoja djece rane dobi. Smjernice za daljnje istraživanje omogućuju kontinuirani razvoj, prilagodbu i napredak ovog područja, čime se postiže bolji razvojni ishod za djecu u ranom djetinjstvu.

LITERATURA

1. Ajduković, M., Rajhvajn Bulat L., Sušac N., Vejmelka, L. (2020). *Subjektivna dobrobit djece u Hrvatskoj*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku
2. Babić, N. (2014) *Suvremeno djetinjstvo: teorijski pristupi, prakse i istraživanja*. Osijek: Filozofski fakultet
3. Bašić, J.; Hudina, B.; Koller-Trbović, N.; Žižak, A. (1994). *Integralna metoda*. Zagreb: „Alinea“
4. Bašić, S. (2012). *Kriza djetinjstva. Dijete, vrtić, obitelj*. Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, 18(67), 10-12.
5. Bećirović-Karabegović, J. (2014). *Opservacija i praćenje djece u odgojno-obrazovnoj praksi predškolskih ustanova*.
<file:///C:/Users/jelov/Downloads/Be%C4%87irovi%C4%87-Karabegovi%C4%87.pdf>
6. Bertram, T., & Pascal, C. (2004). *A handbook for evaluating, assuring and improving quality in early childhood settings*. Birmingham, UK: Amber Publishing.
7. Billman, J.; Sherman, J. A. (1997). *Observation and Participation in Early Childhood Settings*. Boston: Allyn&Bacon.
8. Bierman, K., Domitrovich, C., Nix, R. L., Gest, S. D., Welsh, J. A., Greenberg, M. T., Blair, C., Nelson, K., Gill, S. (2008). Promoting Academic and Social-Emotional School Readiness: The Head Start REDI Program. *Child Development*, 79 (6), 1802–1817
9. Black, P., & Wiliam, D. (1998). *Assessment and classroom learning*. *Assessment in education*, 5(1), 7-74.
10. Bredekamp, S. (1987). *Kako djecu odgajati*. Zagreb: Educa.
11. Cepanec, K. (2016). Uloga odgajatelja i roditelja u razvoje psihološke otpornosti na stres kod djece predškolske dobi. Završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:99> Pristupljeno 16. 07. 2023.
12. Edwards, C.; Gandini, L.; Forman, G. (1998). *Stotinu jezika djece (The hundreds Languages of Children)*: Reggio Emilia pristup u ranom predškolskom odgoju. London: Ablex Publishing Corporation
13. Epstein, A. S. (2003). How Planning and Reflection Develop Young Children's Thinking Skills. *YC Young Children*, 58(5), 28–36.
14. Epstein, A. (2007). *Essentials of active learning in preschool: Getting to know the High Scope curriculum*. Ypsilanti, Mich.: High Scope Press.

15. Erdeš Babić, N. (2022). *Suvremeni koncept obitelji i djetinjstva*. Kultura suvremene škole; Zbornik radova Prvog znanstvenog kolokvija Poslijediplomskoga sveučilišnog studija: Pedagogija i kultura suvremene škole. Filozofski fakultet Osijek, 63-73.
16. Hansen, K.; Kaufmann, K. R.; Walsh, K. B. (2000). *Stvaranje učionica u kojima dijete ima centralnu ulogu*; 3 – 6. Sarajevo: Centar za obrazovne inicijative „Step by step“.
17. Hwang, P.; Nilsson, B. (2000) *Razvojna psihologija, od fetusa do odraslog*. Sarajevo: Filozofski fakultet Sveučilišta u Sarajevu.
18. Hyson, M. (Ed.). (2003). *Preparing early childhood professionals: NAEYC's standards for programs*. Washington, D.C.: National Association for the Education of Young Children (NAEYC).
19. Jurčević Lozančić, A. (2017). *Socijalne kompetencije u ranome djetinjstvu*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
20. Jurčević Lozančić, A. (2018). *New paradigms of understanding a child, quality of childhood and childhood institutionalization*, Život i škola, LXIV(1), str. 11-17.
21. Katz, L.; Cesarone, B. (1994): *Razmišljanja o pristupu „Reggio Emilia“*. ERIC/EECE, SAD: Sveučilište u Illinoisu. Institut za predškolski i osnovnoškolski odgoj.
22. Kellough, R.D., & Kellough, N.G. (1999). *Secondary School Teaching: A Guide to Methods and Resources – planning for competence*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
23. Korintus, M. (2011). *Kako brinemo o najboljem interesu djece rane dobi?* Djeca u Europi: Pučko otvoreno učilište 'Korak po korak'. Peto izdanje, 2-3.
24. Laevers, F. (2005). *Well-being and Involvement in Care Settings: A process orientated self-evaluation instrument*. Leuven, Belgium: Kind & Gezin and Research Centre for Experiential Education.
25. Laevers, F. & Declercq, B. (2011). *Povećati dječje kompetencije brigom za njihovu dobrobit i uključenost*. Djeca u Europi: Pučko otvoreno učilište 'Korak po korak'. Šesto izdanje, 15-17.
26. Lemajić, A., Stojanac, M. I Vukašinović, A. (2019). *Pretpostavke i poticanja autonomije djelovanja i mišljenja djece*. Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek, 3 (3), 165-176.
27. Lillard, A. S. (2018). *Rethinking Education: Montessori's Approach*. Psychological Science, 27(6), 395-400
28. Listeš, S. i Grubišić Belina, L. (2016). *Kompetencijski pristup nastavi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

29. Maleš, D. (2012). *Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima*. Dijete, vrtić, obitelj, 18(67), str. 13-15.
30. McTighe, J. i K. O'Connor. (2005). Assessment to promote learning. *Educational Leadership* 63 (3), 10-17
31. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. (2015). *Nacionalni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
32. Muryanti, E. i Herman, Y. (2016). Building Children's Critical Thinking by Puzzle Story Telling. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 58, Proceedings of the 3rd International Conference on Early Childhood Education (ICECE 2016), 147- 151.
33. Pianta, R.C., K.M. La Paro i B.K. Hamre. (2006). *CLASS: Classroom assessment scoring system manual for preschool (Pre-K) version*. Charlottesville, Va.: Center for Advanced Study of Teaching and Learning.
34. Rutsch, K. (2000). *Opserviranje i praćenje ponašanja djece*. Sarajevo: Centar za obrazovne inicijative „Step by step“
35. Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić, zajednica koja uči. Mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektar Media
36. Slunjski, E. (2011). *Kurikulum ranog odgoja*. Zagreb: Školska knjiga
37. Starc, B., Obradović, Č., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing
38. Tankersley, D., Brajković, S., Handžar, S., Rimkiene, R., Sabaliauskiene, R., Trikić, Z., Vonta, T. (2012). *Teorija u praksi: priručnik za profesionalni razvoj odgajatelja*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
39. Vygotsky, L. (1962). *Thought and language*. Cambridge, Mass.: The MIT Press.
40. Williamson, G. i Dorman, W. (2002). *Promoting social competence*. Therapy Skill Builders.
41. Wood, E., Attfield, J. (2006). *Play, Learning and the Early Childhood Curriculum*. London: Paul Chapman Publishing.
42. Youngstrom, E., Wolpaw, J. M., Kogos, J. L., Schoff, K., Ackerman, B., & Izard, C. (2000). Interpersonal Problem Solving in Preschool and First Grade: Developmental Change and Ecological Validity. *Journal of Clinical Child Psychology*, 29 (4), 589–602.
43. Završki, E. (2021). *Poticajno okruženje za razvoj djece rane dobi*. Završni rad. Učiteljski fakultet u Zagrebu.

Preuzeto 24.05.2023.

file:///C:/Users/jelov/Downloads/ema_zavrski_poticajno_okruzenje_za_razvoj_djece_rane_dobi.pdf

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Lucija Jelovčić, izjavljujem s punim povjerenjem da sam završni rad na temu „*Odgojiteljske metode praćenja razvoja djeteta rane dobi*“ izradila potpuno samostalno, uz stručno vodstvo mentorice doc. dr. sc. Monike Pažur.

Također izjavljujem da sam suglasna s objavom završnog rada na službenim stranicama Fakulteta.

Vlastoručni potpis studentice:
